

Ne nasledati hujškačem

Uradni obisk jugoslovanskega predsednika Tita v Italiji, ki je bil napovedan za danes (10. t. m.), je bil le nekaj ur pred njegovim začetkom nepričakovano preložen na poznejši čas. Kratko, skupno sporočilo, ki je bilo izdano tako v Rimu kot v Beogradu, izraža željo, da bi do obiska prišlo čimprej in da bi se medtem meddržavni odnosi dalje prijateljsko razvijali. Svoje obžalovanje zaradi odložitve Titovega obiska je izrazil tudi predsednik republike Saragat.

Sporočilo ne navaja razlogov, zaradi katerih je bil prihod predsednika Tita odložen, vendar ni nobena skrivnost, da je do tega nenavadnega sklepa prišlo po odločitvi jugoslovanske strani.

Kot znano, so italijanske nacionalistične in iredentistične organizacije ter zlasti ustanove in organizacije istrskih prebežnikov že dalj časa prirejale pravo pravcato gonjo proti obisku predsednika Tita in med drugim odločno zahtevale od vlade in zlasti od zunanjega ministrstva, naj pojasni, ali ustreza resnici vest — o tem je pred kratkim obširno poročal tudi neki dunajski list — da bosta obe državi med obiskom dokončno uredili tudi vprašanje meja. V tej zvezi so v Rim dnevnemu romale brzovjavke najrazličnejših samozvanih istrskih »svobodnih« županov in v tej pisani družini je bil posebno aktiven stari, jokavi Gianni Bartoli, bivši tržaški župan. Zunanjemu ministru so dalje postavili v parlamentu vprašanja nekateri misovski poslanci in senatorji, katerim se je vrh vsega pridružil še demokristjanski poslanec iz Trsta Bologna. Tiskovna agencija ANSA je pred nekaj dnevi sporočila, da je zunanji minister Moro tem poslancem in senatorjem odgovoril, da med Titovim obiskom ne bo govora o mejah in da »za Italijo ne pride v poštev nobena odpoved njenih zakonitih narodnih koristi.«

Če to izjavo povežemo s fašistično manifestacijo vsedržavnega značaja, ki je bila te dni prirejena v Trstu za »obrambo cone B«, in če pomislimo, da je pristojna oblast fašističnim zborovalcem dovolila celo psrevod po mestnih ulicah, je jasno, da se more izjava zunanjega ministra tolmačiti tako, kot ustreza stališčem in željam nacionalistov in iredentistov. Zaradi tega je več kot razumljivo, da v takih pogojih in okoliščinah do Titovega obiska v Rimu in Italiji nikakor ni moglo priti.

Italija in Jugoslavija sta v zadnjem desetletju dosegli takšno stopnjo medsebojnega sodelovanja in prijateljstva, kakršne še ni bilo v vsej zgodovini njunih odnosov. Takšen razvoj odnosov je bil mogoč predvsem zato, ker so odgovorni ljudje stvarno presojali položaj, ki je nastal po drugi svetovni vojni, se s tem položajem sprijaznili, v prepričanju da tako zahteva skupna korist vseh. Razvoj

(dalje na 3. strani)

TITOV OBISK ODLOŽEN

V sredo zvečer so v Rimu in Beogradu istočasno objavili kratko uradno naznanilo, ki pravi, da sta »italijanska vlada in vlada Socialistične federativne republike Jugoslavije sklenili začasno odložiti državni obisk, ki bi ga moral na povabilo predsednika republike Saragata opraviti v Italiji od jutri dalje jugoslovanski predsednik Josip Broz - Tito. V skupnem namenu, da olajšata nadaljnji razvoj odnosov dobrega sosedstva in prijateljstva med obema državama, obe vladi izražata željo, da bo do uradnega obiska prišlo v čim krajšem času.« Uradno naznanilo ni omenilo razlogov, zaradi katerih je prišlo do odložitve Titovega obiska.

V uradni novici, ki so jo razširile v sredo zvečer italijanske radijske postaje (in tudi Trst A) je bilo še rečeno: »Pripomniti je treba, da je v prešnjih dneh Beograd negativno reagiral na odgovor italijanskega zunanjega ministra Mora v italijanskem parlamentu. Ta je namreč izjavil, da med uradnim obiskom predsednika Tita v Italiji in na dvostranskih uradnih razgovorih ne bo govora o mejah med obema državama.«

Glavni tajnik predsedstva Italijanske republike odvetnik Nicola Picella pa je dal za radio in tisk naslednje sporočilo:

»Predsednik republike Saragat živo obžaluje, da je prišlo do odložitve obiska jugoslovanskega predsednika Tita v Italiji in izraža željo, da bi skupno čimprej določili nov datum za ta uradni obisk. Predsednik republike

izraža gotovost, da se bodo odnosi med Italijo in Jugoslavijo še bolj okrepili in da bo prišlo do še večjega prijateljstva med obema državama za doseg konstruktivnih rešitev na vseh področjih ter do miru in popustitve napetosti v Sredozemlju in v Evropi z utrditvijo neodvisnosti obeh držav.«

Malo pred tem je glavni tajnik predsedstva republike sprejel jugoslovanskega veleposlanika v Rimu Srdjana Prica.

Čeprav to ni bilo omenjeno v uradnem naznanilu in tudi ne v uradnih komentarjih k njemu, pa je gotovo, da je prišlo do preložitve Titovega obiska na deloločen čas zaradi čudnega Morovega odgovora v nedeljo misovskim poslancem in poslancu KD Bologna. Takoj ko je bila po radiu objavljena izjava zunanjega ministra Mora, je nastal v mnogih slovenskih poslušavcih vtis, da bo obisk v takih okoliščinah odpovedan, ker bi pomenil, da bi se odgovorni ne menili za razpoloženje in politično hotenje slovenskega naroda. Toda Tito kot državni poglavar Jugoslavije zastopa in seveda mora zastopati tudi mnenje slovenskega ljudstva in političnega vodstva in tako je z odpovedjo svojega obiska sijajno dokazal, da se motijo tisti, ki mislijo na spletke in na možnost velikega prijateljstva MIMO interesov slovenskega naroda ali celo PROTI njim.

V tem pogledu je pomenila odpoved obiska nekaterim krogom v Italiji dobro lekcijo, ki naj bi si jo zapomnili tudi za bodoče.

DVA PRIMERA

V nedeljo, 6. t. m. ob 13.15 smo lahko slišali v političnih poročilih radijske postaje Trst A dvoje zelo zanimivih poročil, zanimivih zlasti zato, ker sta si bili v popolnem protislovju.

Prvo je javilo, da je, da je zunanji minister Moro naznanil, da se med obiskom predsednika Tita v Italiji sploh ne bo govorilo o jugoslovanskimi državniki o kakih mejnih problemih in zato seveda tudi ne o dokončni ureditvi takoimenovane cone B Tržaškega ozemlja. Drugo poročilo pa je povedalo, da bo nemški kancler Brandt prispel v Varšavo, da bo naslednji dan podpisal pogodbo o normalizaciji odnosov med Nemčijo in Poljsko, s katero je Nemčija priznala sedanjo zahodno poljsko mejo. Takoj nato je bil v radijskih poročilih prebran še komentar — verjetno iz italijanskega vira (agencija Ansa?) — iz katerega je bilo močno in jasno čutiti odobravanje nemško-poljske normalizacije. Kritični slovenski poslušavec pa si ni mogel kaj, da se ne bi ironično nasmešnil in pomislil, kako je mogoče spraviti v sklad dvoje tako nasprotujočih si dejstev.

Dejstvi sta namreč tile: Nemčija se je s priznanjem zahodne poljske meje odpovedala obsežnemu ozemlju, ki meri okrog 150.000 kv. km in ki je dolga stoletja spadalo k nemškemu etničnemu in državnemu ozemlju. Na njem je živelo do konca druge svetovne vojne skoraj 10 milijonov Nemcev. Tudi upoštevaljo dejstvo, da je živela ponekod na obrobju tistih ozemelj pred zadnjo vojno poljska manjšina, je bilo nad desetino prebivalstva nemških. Nemški narod se je odpovedal tako eni tretjini svojega nekdanjega državnega in narodnega ozemlja. Tisto ozemlje ni bilo nikdar z nobeno pogodbo odvzeto Nemčiji in dodeljeno Poljakom. Poljaki so ga skupaj s sovjetskimi četami l. 1945 enostavno zasedli, da se odolžijo za izgubo in škodo, ki so jih pretrpeli zaradi Hitlerjeve invazije in zasedbe. Vse do podpisa nemško-poljske pogodbe o normalizaciji odnosov je predstavljala zahodna poljska meja pravno samo neko demarkacijsko črto. Mejo bi morala določiti šele mirovna pogodba in glede na to, da je Zahodna

(Nadalj. na 2. strani)

Pogumno obnašanje Baskov pred vojaškim sodiščem

V napetem ozračju, ki se je še poostrilo ob novici, da je umrl neki mladenič, ki je sodeloval v protivladni demonstraciji v kraju Eibar, se je nadaljevala v torek in sredo v Burgosu sodna obravnava proti 16 Baskom, ki so obtoženi terorizma in umora. Sodišče je zavrnilo zahtevo branivcev za odložitev procesa za nedoločen čas, medtem ko je guverner v Burgosu opozoril branivce, da morajo zaprositi 24 ur prej za dovoljenje, da smejo prirediti tiskovno konferenco ob koncu vsakokratne obravnave.

Mladenič v mestu Eibar je umrl zaradi ran, ki jih je dobil v soboto, ko je policija na konjih s solzivcem in s streljanjem razpršila okrog dva tisoč demonstrantov. Mesto Eibar leži 60 km od San Sebastiana. Demonstranti so protestirali proti procesu baskovskih bojnikov za svobodo in obmetavali policijo s kamenjem. V industrijskem mestu Eibar so imele demonstracije proti procesu posebno oster značaj.

Obtoženci na procesu zanikajo krivdo glede umora nekega policijskega funkcionarja. Izjavili so, da so jih v zaporu hudo mučili. Nekateri pa pred sodiščem sploh nočejo odgovarjati, češ da se smatrajo za vojne ujetnike ne pa za obtožence. Prepevajo tudi baskoske koračnice in vzklikajo svobodi in neodvisnosti baskovskega naroda. Včasih odgovarjajo na vprašanja samo v baskovskem jeziku. Priznavajo, da so člani baskovske osvobodilne organizacije ETA.

NEVARNA SLUŽBA

Služba poslanikov, diplomatov, vladnih zastopnikov je v nekaterih državah postala že smrtno nevarna. Člani tajnih organizacij jih ugrabljajo in potem terjajo za njih življenje izpust svojih pripadnikov iz ječ.

Zadnji tak poskus se je izvršil prejšnji teden v glavnem mestu Brazilije Rio de Janeiro. Neznanci so ugrabili švicarskega poslanika Bucherja, ko se je z avtom peljal iz svojega stanovanja na poslaništvo. Dva avta sta ustavila njegov voz, spremljajočega stražnika so obstrelili, poslanika so naložili na svoj avto in z njim izginili.

Bucher je že četrti diplomat, ki so ga letos tajne organizacije ugrabile. Prvi je bil na vrsti severnoameriški poslanik Elbrich, nato japonski konzul Oguši, tretji je pa bil nemški poslanik von Holleben. Za vse te je morala brazilška vlada osvoboditi šestdeset jetnikov, nakar so bili diplomatski predstavniki izpuščeni. Policija išče sledove za tajnimi gverilci, a ni dosedaj še nič odkrila, čeprav je mobilizirala vse varnostne straže.

S takimi poskusi in celo z atentati na državne predstavnike od strani tajnih političnih organizacij se vedno bolj slabšajo mednarodni odnosi in se kvari mirno sožitje narodov.

V NEVARNOSTI JE TUDI U'REP ŠT. 2

Senat v Rimu razpravlja zdaj o drugem vladnem ukrepu za poživitev gospodarstva, ki ga je poslanska zbornica že odobrila. Socialproletarska in misovska opozicija sta predložili številne popravke, da bi zavlekli in če le mogoče onemogočili uzakonitev ukrepa, ki bi spet zapadel, če do 26. t. m. ne bi bil sprejet v obe zbornicah parlamenta.

Verjetnost, da se bo to zgodilo, je precejšnja.

Novice po svetu

Glavni zbor Združenih narodov je sprejel nekaj ostrih, nekompromisnih resolucij proti Izraelu in proti Južni Afriki. Od Izraela zahteva takojšnjo vrnitev vseh arabskih ozemelj, od Južne Afrike pa odpravo »apartheida« (trasnega zapostavljanja). Hkrati napoveduje obširno propagandno ofenzivo proti Južni Afriki.

Zahodnonemški ministrski predsednik Brandt in poljski ministrski predsednik Cyrankiewicz sta podpisala v ponedeljek v Varšavi nemško-poljsko pogodbo o normalizaciji odnosov. Brandt je povabil Cyrankiewicza na obisk v Zahodni Nemčiji.

Nemški strokovnjaki za volivne statistike so izračunali, da bi dobila krščansko-demokratska stranka v Zahodni Nemčiji absolutno večino, če bi bile zdaj parlamentarne volitve.

MOROVA IZJAVA

Kot je v nedeljo javila agencija ANSA, je zunanji minister Moro v zvezi z vprašanji nekaterih misovskih poslancev in krščansko-demokratskega poslanca Bologna (iz Trsta) zagotovil, da vlada ob priliki skorajšnjega obiska predsednika Tita v Italiji »ne bo vze-la v poštev kakršnekoli odpovedi, ki bi se nanašala na narodne interese glede meje z Jugoslavijo.« Moro je dejal, da o usodi bivše cone B v Istri sploh ni bilo govora niti med obiski italijanskih delegacij v Jugoslaviji. Minister Moro je nato dodal, da ta vprašanja nimajo nobene zveze s problemi, ki bodo na dnevnem redu razgovorov med obiskom predsednika Tita v Italiji.

— o —

BOŽIČNE POČITNICE OD 24. DECEMBRA DO 6. JANUARJA

Prosvetni minister Misasi je odredil, da se bodo začele božične počitnice v vseh solah v Italiji od 24. decembra in bodo trajale do 6. januarja. Pouk se bo spet začel 7. januarja.

DVA PRIMERA

(Nadaljevanje s 1. strani)

Nemčija danes industrijsko, finančno in vojaško najmočnejša sila v zahodni Evropi, glavni steber Atlantske zveze na evropski celini in glavni trgovinski partner vzhodnoevropskih držav — s Sovjetstvo zveze vred — je imela tudi za sklepanje mirovne pogodbe dobre karte v rokah, da bi jih vrgla na mizo, ko bi šlo za meje. In vendar se jim je odrekla in podpisala pogodbo o normalizaciji odnosov s Poljsko, v prid svetovnemu miru in v realistični presoji položaja.

Drugo dejstvo pa je tole: Italijanska vlada, ki je tako toplo pozdravila nemško-poljsko pogodbo in preko svojih najvidnejših državnikov poudarila njen pomen za evropski in svetovni mir, se še vedno krčevito brani priznati podpisane mednarodne pogodbe in sporazume, s katerimi se je odrekla takoimenovani coni B. To cono je izgubila z mirovno pogodbo l. 1947, s katero je bilo ustanovljeno Svobodno tržaško ozemlje. Kot vemo, pa je bilo Svobodno tržaško ozemlje mednarodno pravno ustanovljeno, ni pa bilo uresničeno, največ zaradi odpora tedanjih italijanskih vlad, zato je ostalo pri zasedbi obeh con po zmagovitih zavezniških silah. V coni A so ostale anglo-ameriške čete, v coni B jugoslovanske. Obe coni sta bili še nadalje pod vojaško upravo, dokler ni bil l. 1954 sklenjen londonski sporazum, ki je izročil cono A Italiji. Italija si je dejansko tudi popolnoma priključila cono A, z vsemi pravnimi, mednarodnimi in notranjepolitičnimi posledicami. Danes ni pravno v ničemer razlike med ozemljem Italije in nekdanjo cono A.

Toda z raznimi vratolomnimi juridičnimi konstrukcijami, ki bi se jim človek smejal, če bi lahko vzel stvar samo s te strani, se italijanska vlada oklepa fikcije, da ima Italija še vedno pravico do suverenosti tudi nad cono B, ki je bila praktično priključena Jugoslaviji, delno k SR Sloveniji in delno k SR Hrvatski. Vsa nekdanja cona B meri samo 529 kv. kilometrov. Po italijanskih statistikah je štela cona B v času razmejitve na cone 65.917 prebivalcev, od tega 52.317 takih, ki so se šteli za Italijane, in 12.600 takih, ki so se šteli za Slovence (in Hrvate?). In tem 529 kv. kilometrom ozemlja, ki je že več kot četr-

trt stoletja pod jugoslovansko upravo in s katerega se je izselila že pred dvema desetletjema velika večina italijanskega prebivalstva, se italijanska vlada nikakor noče odreči ter vztraja pri upanju, da se bo Jugoslavija, ali bolje: da se bosta Slovenija in Hrvaška prostovoljno odrekli svojima kosoma tistega ozemlja, ki je že dolga leta vključeno v njuno narodno in republiško ozemlje, z vsemi pravnimi posledicami, kot je cona A vključena v italijansko državno ozemlje.

Torej: Nemčija se je odrekla ozemlju, ki meri 150.000 kv. km in na katerem je živel skoraj 10 milijonov Nemcev, Italija pa se noče odreči ozemlju, ki meri 529 kv. km, tristo-krat manj, in na katerem je živel ob razmejitvi 53.000 Italijanov če hočemo verjeti nekdanjim italijanskim statistikam. In v tem je paradoks.

Možno je samo dvoje: da določeni desničarski krogi v Italiji upajo, da bodo ob prvi priložnosti z vojsko vdrli v nekdanjo cono B in jo zasedli ter priključili Italiji — kar bi bil oborožen napad na drugo državo z nepreglednimi posledicami za mir v Evropi — ali pa da gre za politično sicer zelo naivno spletko, češ prej ali slej bo Jugoslavija zaradi svojih večnih gospodarskih kriz in na ljubo trgovini z Italijo, ki je pasivna zanjo, prisiljena, da sprejme italijanske zahteve in »vrne«, to se pravi odstopi ali zamenja cono B za kake trgovinske in finančne ugodnosti.

Če misli Colombova vlada pošteno — vlada demokratične sredinske levice, ki jo podpirajo po svojih močeh tudi demokratični Slovenci v Italiji —, naj bi napravila že enkrat konec tem neprikritim in odkritim desničarskim grožnjam z napadom na Jugoslavijo, ob prvi priložnosti, ki bi se ponudila, in političnim špekulacijam, da bo možno kdaj izbarantati ali izsiliti »cono B« od beograjske vlade. In če italijanska vlada to res hoče, mima lepše prilike za to kot med obiskom jugoslovanskega predsednika. Ali pa bo rajši še naprej popuščala pred desnico in skrajno desnico in se dala izsiljevati? Toda hvaliti Nemčijo zaradi njenega realizma v odnosu do Poljakov in ravnati, kar se tiče odnosov do Jugoslavije, ravno obratno kot Nemčija — to je le preveč čudno.

Naši pogledi

Sedanje gibanje srednješolcev v Italiji in pri nas ni nastalo samo zaradi zahteve po določenih sprostivah in zaradi premalo koncesij ministra Misasija, ampak predpostavlja

nov način pouka

Trdnost neke ustanove merimo po tem, koliko je ljudi, ki jo čutijo kot del sebe. Naši šoli se, taki kot danes, majo temelji: izginja čut povezave med njenimi komponentami in tako šola ni več središče dijaškega življenja. O tem se ni težko prepričati, dovolj je vprašati naše študente, kaj jim šola pomeni. Koliko naših študentov pa se zaveda, da mora biti šola nekaj, kar nam je domače in sveto? Poglejmo na naša dijaška gibanja s tega stališča. Zakaj mlad človek zavestno čuti, da danes kot danes rabi drugačno šolo. Ta zavest izhaja včasih iz političnega prepričanja, iz težnje po večji pravičnosti, nahaja pa se tudi v globini vsakega mladega človeka.

Nihče ne more resnično zoreti kot objekt. Če nisi postavljen pred izbire, pred dileme, v sredo bojev, če te nihče ne kliče na odgovor in ti ni treba prevzemati odgovornosti, ne boš tako hitro dozorel. Današnji dijak čuti, da študij ne more biti njegova edina dolžnost: že mladost sama zahteva uveljavitev osebnosti, aktivnost, občutek koristnosti in željo po odgovornosti.

Šola bi morala biti vzgojna ustanova. Kaj pa je pravzaprav vzgoja? Vzgojati pomeni pomagati nekemu pri osveščanju samega sebe, pri uveljavitvi njegovega dobrega bistva. Pravilna vzgoja pomeni človeku stati ob strani, ne pa nad njim; pomeni pustiti, da se vanj stekajo različni tokovi in ga opozarjati na njihov učinek.

Samo svobodni človek bo nekoč osebnost. Pravo pot si bo izbral tako, da bo iskal v sebi resnico in se ji skušal približati in se ji podrediti.

Mi bi danes od šole hoteli prav to: da nam poleg enciklopedičnega kulturnega bogastva daje tudi možnost, da rasemo, da odprto in jasno spregovorimo o vsem bodisi med seboj, bodisi s profesorji. S svojim sedanjim bojem bi radi dali šoli drugačno podobo, pa ne iz objektivnosti ali skritih utilitarističnih namenov, temveč iz zavesti, da bi nam šola kot taka več nudila.

Temu se pridružuje še zavest nas mladih kot državljanov, ki se borimo za drugačno, pravičnejšo skupnost. Morda te besede zvenijo zelo teoretično ali vsaj osebno, toda po vseh dneh, odkar živimo skupaj na šoli, smo le odkrili med nami neko skupno govorico. In če ne drugače smo vsaj po tej poti začutili, da je šola del nas samih, da je del našega življenja.

Poleg tega pa smo še nekaj zanimivega odkrili. Mislim, da smo se končno našli na poti, da razumemo odprtost. Odprtost, ki ne pomeni odpovedi svojemu prepričanju, ali pa

Najvišji smoter šole je služba bližnjemu. Vendar je dovolj, da se tega spomnimo le včasih. Kar moramo imeti vsak trenutek pred očmi, je to, da se naučimo izražati in druge razumeti.

Don Milani

odklon od kake pokončnosti, ampak odprtost, ki preverja svoja stališča skozi prizmo resnice z vsem tistim, kar prihaja od drugih, čeprav so bistveno drugačnih nazorov.

Ob tej zasedbi naših srednjih šol pa smo spoznali še nekaj drugega: da so tudi dijaki, znani kot mlačneži in špekulanti pokazali nesebično požrtvovalnost, iskrenost in osebno angažiranost.

To pomeni, da ni dijaška mladina tista, ki jo je treba spremeniti, ampak da je treba popraviti tisto, kar mlademu človeku ne da, da da bi se čutil koristen in važen člen naše družbe.

Prepričano ugotavljam, da nosi šola, takšna kot je bila do danes, velik del krivde za nestrpnost med političnimi krogi, za vsesplošno mlačnost, za neangažiranost mladih pri kulturnem delu in tako dalje. Šola lahko osvesti tudi tiste, ki ne sodelujejo v izvenšolskih politično-kulturnih krogih. Zlasti za te slednje je njeno poslanstvo zelo dragoceno, zato je v naši šoli tudi naša kulturna bodočnost. Treba je storiti vse, da se ji pomaga iz slepe ulice.

Alenka

V teh dneh zasedbe slovenskih srednjih šol in boja študentov za nove odnose znotraj njihovih šol sem slišala pritožbe prijateljice z učiteljskega, češ da večina naših študentov ostane brezbarvna in se lagodno prepušča situacijam, ki nastajajo brez in mimo njih. Zamislila sem se.

Zakaj se večina študentov ne zaveda, kolikšno dolžnost ima vsakdo, da oblikuje okolje, v katerem živi. Zakaj ta mladina nima močne osebnosti, kakor bi bilo pričakovati? Jim manjkajo ideali ali samozavest? So sami krivi tega ali nosi večjo krivdo apatična in brezbarvna šola, ki jih je vzgajala — mislim na šolo, ki še ni licej; osnovna in srednja šola sta namreč tisti dve ustanovi, ki uspeta napraviti največ dobrega pa tudi največ slabega pri človeku.

Pred očmi mi stopa tretji razred neke nižje srednje šole na Tržaškem, kjer nekateri profesorji vzgajajo otroke v res samostojne osebnosti, v značaje. V razredu so večinoma trinajstletniki za svoja leta precej zreli: izbrali so si svoje predstavninstvo in so že večkrat iznesli zelo konkretne predloge glede izboljšav na šoli. Ker so vselej naleteli na gluha ušesa, so strnili te predloge na skromen manifest in ga izobesili na oglasno desko. Zločin. Na šoli je nastalo zgražanje. Proforski zbor je skoraj v celoti obsodil dejanje kot nehvaležnost ali celo kot demagogijo.

Ne vem, če se je kdo med njimi vprašal, kako more tako površno neupoštevanje vplivati na razvoj in na oblikovanje zavesti pri mladem človeku, ki se skuša prvič uveljaviti v svojem okolju. Dve možnosti sta: ali postane za vse poznejše čase indiferenten, ali pa se mu taka družba upre, zahrepeni po novem, drugačnem in boljšem svetu, s tem pa tudi že odkloni dosedanji red.

Vera

DVE IZJAVI

Mladinska skupina ostro obsoja nedeljske fašistične izgrede v Trstu, obsoja zadržanje sil varnostnega reda in poudarja dejstvo, da bi morale pristojne oblasti predhodno prepovedati podobne manifestacije.

Mladinska skupina tudi izraža vse svoje razumevanje do problemov in zahtev slovenskih srednješolcev na zasedenih šolah z željo, da bi njihovo sedanje gibanje doseglo zaželene uspehe.

V zadnjem trenutku smo prejeli izjavo skupščine dijakov Državnega Znanstvenega Liceja v zvezi z njihovim sedanjim gibanjem, ki jo zaradi pomanjkanja prostora objavljamo v bistveno nespremenjeni, skrajšani obliki:

»Zasedba je bila reakcija za nezanimanje vlade za globalne reforme šolstva (ki jih čakamo od leta 1923). To je prišlo do izraza v Misasijevi okrožnici, ki se ukvarja z birokratskimi problemi in gleda na dijake kot na najmanj važno komponento šole.

Problem slovenskega šolstva je dobil realnejše obrise z delovanjem dijakov med zasedbo (zborovanja, pogovori, študijske komisije).

Zasedba torej ni le protest dijakov, temveč vključuje tudi profesorje, ki čutijo nerešene probleme šolstva, kot tudi starše in vso javnost.

Zato smo skušali soočiti tako starše kot profesorje s svojim prepričanjem, da je zasedba potrebna in da lahko rodi konkretne sadove.

Javno mnenje je pokazalo, da razume globoke korenine te akcije, starši so nas podprli, ko so slišali za razloge. Pri tem smo sklepali, da so tudi mnenja profesorjev pozitivna in da bi bila s tem zgrajena trdna koalicija za stvarne korake k boljši šoli.

S temi nameni smo hoteli narediti konec strogo uradnim odnosom, ki vladajo med dijaki, starši in profesorji, ter vzpostaviti dialog v pravem pomenu besede.

Profesorji so nas razumeli narobe. Med seboj so govorili o nas, namesto da bi slišali naše razloge. Zasedbo so razumeli kot korak proti njim, zborovanja staršev kot korak iskanja zaslombe za boj proti njim.

Zato mislimo, da prihod profesorjev na zasedeno šolo ni v nasprotju z njihovimi pravicami na šoli.

Za nas je bistvene važnosti, da pride do srečanja s profesorji že med zasedbo. S tem bi zvedeli za njihova osebna stališča, kot smo spoznali stališče staršev in javnih ustanov.

☆

NE NASEDATI HUJSKAČEM

(Nadaljevanje s 1. strani)

dogodkov, zlasti v obmejnih pokrajinah, je zgovorno dokazal, da je bilo to stališče edino pravilno, saj je med drugim omogočilo, da je prišlo do novega ozračja tudi med samim obmejnim prebivalstvom obeh narodnosti, da se je na široko odprla državna meja, da so se vzpostavili plodni stiki na vseh ravneh in da obstajajo velike možnosti za nadaljnje globlje sodelovanje.

Glede na takšno stanje in glede na nove perspektive, ki se nudijo, bi bilo naravnost zločinsko in vsekakor skrajno nevarno za vse, če bi danes prišlo do kakega odklona od začrtane poti, in sicer na ljubo peščici hujskačev in nepopoljšljivih nostalgčnih tipov.

☆

V nedeljo, 13. t.m. bo ob 17. uri v Svetoivanškem Marijinem domu

KONCERT PEVSKEGA ZBORA J. GALLUS

Dirigent Ubaldo Vrabec

Vljudno vabljeni

9 Tržaškega

Slovenska skupnost obsoja fašistično manifestacijo

V sredo, 9. t. m., se je sestel na izredni seji Izvršni odbor Slovenske skupnosti in razpravljala o najnovejših političnih dogodkih v Trstu. V globokem prepričanju, da tolmači mnenje in čustva vseh članov in volivcev Slovenske skupnosti, je Izvršni odbor odločno obsodil fašistično manifestacijo, ki je bila v torek v Trstu, škvadristični napad na sedež Italijanske socialistične stranke ter pretep nekaterih slovenskih študentov, ki niso nič drugega »zakrivila«, kot da so na mestni ulici govorili slovensko.

Izvršni odbor ugotavlja, da je bila manifestacija organizirana z izrecnim namenom, da se poskusijo ponovno zaostri odnosi in ovirati miroljubno sožitje med tu živječima narodnostima ter hkrati kvarno vplivati na pozitivni razvoj odnosov med sosednjima državama in njenimi narodi. Zaradi tega Izvršni odbor izraža svoje veliko začudenje nad ravnanjem pristojne oblasti, ki bi morala take manifestacije odločno prepovedati, saj je med drugim šlo za javno in glasno apologijo fašizma, ki jo že ustava prepoveduje. Začudenje je tembolj upravičeno, saj je znano, kako oblast ne varčuje s prepovedmi, kadar gre na primer za delavske in podobne manifestacije, češ da utegnejo povzročiti nemire.

Slovenska skupnost, ki se sklicuje na ideale in načela dosledne demokracije ter na svojo protifašistično tradicijo, tudi ob tej priložnosti izraža prepričanje, da bodo vsi njeni člani in volivci vedno in povsod budno čuvali demokratične pridobitve, jih odločno branili ter aktivno prispevali k zatrtju kakršnegakoli poskusa, da fašizem ponovno dvigne svoj greben ali se kakorkoli uveljavi.

Izvršni odbor je nadalje proučil položaj slovenskega šolstva v zvezi s študentovskim protestnim gibanjem, ki je pred dnevi doseglo vrhunec z zasedbo višjih srednjih šol. Slovenski študentje so se namreč pridružili splošnim prizadevanjem italijanskih kolegov, ki vedno glasneje terjajo določene reforme šolskega sistema. Našim študentom gre dalje za rešitev in ureditev nekaterih specifičnih problemov slovenskega šolstva. Izvršni odbor Slovenske skupnosti razume njihova prizadevanja za reforme in je z njimi solidaren. Kar zadeva specifične probleme slovenskega šol-

stva, pa je mnenja, da se marsikatero notranje, tudi važno vprašanje more z dobro voljo vseh prizadetih zadovoljivo urediti.

ŠE V CERKEV SO TEKLI ZA NJIM

V torek, na praznik Brezmadežnega spočetja, po dopoldanskem shodu misovcev v neki kinodvorani v osrčju mesta je priredilo kakih tisoč udeležencev obhod po mestu. Med korakanjem po cestah so kričali psovke na račun jugoslovanskega predsednika Tita in vzklikali svoja gesla. Ljudje na pločniku so jim tu pa tam odgovarjali in jih zavračali. Morda je to storil tudi mlad dolgošec, ki so ga napadli v bližini cerkve sv. Antona Novoga. Tolpa novofašističnih nepridipravov se je spustila za njim in ga tepla z železnimi palicami, ki so jih nosili s seboj. Fant se je zatekel v cerkev, v kateri je bila ravno maša. To je bilo namreč okrog tričetrt na dvanajst dopoldne. Toda novofašistični pretepači so tekli celo za njim v cerkev in ga tolkli, dokler jih niso ljudje, ki so bili pri maši, ogorčeni izrinili iz cerkve.

Napadeni fant je komaj še hodil, kot nam je pripovedoval očevidec, ko sta ga dva duhovnika podpirala ga odpeljala v zakristijo, da bi ga rešila pred lopovi, ki so zunaj še dolgo čakali nanj. Pred novofašističnim sprevodom je sicer vozil policijski avto, toda policisti v njem očitno niso videli, kaj se dogaja za njihovim hrbtom. Mislimo pa, da bi se policisti vendarle lahko kdaj pa kdaj ozrli malo nazaj.

Šele pred nekaj dnevi je neki novofašistični voditelj proglasil M.I.S. za »katoliško« stranko. Res v torek se je videlo, kakšna »katoliška« stranka je to.

Pozneje se je zvedelo, da je bil fant, ki se je zatekel v cerkev sv. Antona, Duško Udovič in da so fašisti med svojim obhodom napadli in hudo pretepli še tri druge slovenske študente in sicer Libero Häring, Boruta Spacala in Miloša Budina, ki so jim upali javno pokazati svoj odpor proti fašistični demonstraciji. Tudi oni trije so se zatekli v cerkev. Vse so potem odpeljali v bolnišnico, kjer so jih obvezali, nakar so se mogli vrniti domov. Tepli so tudi Budinovega brata Ladija, ki je branil tovariše. Ti fantje in dekle zaslužijo vse priznanje slovenske javnosti za svoj pogum.

RAZSTAVE SLOVENSКИH SLIKARJEV

V Tržaški knjigarni razstavlja svoja dela slikar Klavdij Palčič.

V Kulturnem domu je do 26. t.m. odprta razstava slikarja Rudolfa Saksida in sicer ves dan.

V občinski dvorani na Trgu Unità pa je prirejena razstava slikarja Avgusta Černigoja.

— o —

Papež se je v soboto zjutraj vrnil z letalom v Rim, s potovanja po Daljnem vzhodu in Oceaniji ter Avstraliji, ki je bilo dramatično zanj in za druge.

Tudi nemške avtomobilske družbe Opel, Porsche, Audi NSU in Ford in druge so podražile svoje avtomobile. Doslej se prodajajo po stari ceni le še avtomobili družbe Volkswagen.

Naprošeni objavljamo:

IZJAVA SLOVENSKE LEVICE

Izvršni odbor SL pozdravlja enotnost, ki so jo dosegli pomembni predstavniki slovenske politike, kulture in gospodarstva ob podpisu spomenice, poslani ministrskemu predsedniku Emiliju Colombu. Kot sopolpisnica tega zgodovinskega dokumenta SL poudarja, da so enotni nastopi slovenske narodne skupnosti v Italiji edina pravilna pot za priznanje pravic, ki nam jih dajejo italijanska ustava, mednarodni londonski sporazum in Listina o pravicah človeka. SL meni, da italijanska republika nima nobenega interesa, da bi v evropski javnosti ustvarila mnenje, češ da so Južni Tirolci »paket« in zavidljivo avtonomijo dobili zato, ker so segli po korenitih sredstvih, slovenska narodna skupnost, ki že četrto stoletje čaka na priznanje enakopravnosti, pa je za svojo miroljubnost poplačana z nenehnim izigravanjem.

Izvršni odbor SL, kakor je že to storil v prejšnji izjavi, pozdravlja obisk predsednika jugoslovanske republike v italijanski prestonici in upa, da bo temu srečanju sledila nova doba uresničevanja enakopravnega položaja pripadnikov slovenske narodne skupnosti v Italiji tako na Tržaškem kakor na Goriškem in v Beneški Sloveniji. Kakor je SL prepričana, da se bo pravo evropsko ozračje v naših krajih rodilo šele takrat, ko slovenski človek glede svojih narodnih pravic, ne bo več imel nobenih zahtev, tako SL energično obsoja vse poskuse zaviranja takega razvoja, posebno še fašistične izpade, ki bi radi kralili dobre odnose prav v dneh pred obiskom jugoslovanskega predsednika. SL odločno protestira proti oblastem, ki dopuščajo anahronistične manifestacije misovcev in s tem daje odkrito potuho Slovincem sovražnim elementom!

Izvršni odbor SL je solidaren z dijaki slovenskih višjih srednjih šol in pozdravlja njihovo zavzetost za pravice Slovincem v Italiji, želi pa poudariti, da gibanje slovenskih dijakov ne sme ta ali ona politična stranka ali skupina izkoristiti v politične namene, ampak mora protest biti izraz združenega slovenskega mladega razumnštva, tako kakor je spomenica ministrskemu predsedniku Colombu izraz celotnega slovenskega subjekta v Italiji.

Na koncu je izvršni odbor SL še obravnaval vprašanje šovinističnih izpadov v Avstriji, naperjenim proti Slovincem in ki se dogaja pred očmi socialistične vlade. Izvršni odbor protestira proti uveljavljanju šovinističnega duha v državi, ki je do včeraj podpirala boj Južnega Tirola za svoje narodnostne pravice, Slovincem v Avstriji pa ves povojni čas v resnici ne priznava kot enakopravnih državljanov, zadnje čase pa dopušča celo vzpon sil, ki so proti ustvarjanju pravičnega sožitja in enakopravnosti. Izvršni odbor SL opozarja vso slovensko javnost na hibriden razvoj dogodkov v Avstriji, in na potrebo po spremembi nekaterih stereotipnih stališč, če se odnosi do slovenske narodne skupnosti v Avstriji čimprej talkoj in vidno ne spremenijo.

Slovenska levica

GLASBENA MATICA - TRST

V petek, 18. decembra, ob 20.30 v mali dvorani Kulturnega doma

SOLISTIČNI KONCERT

MITJA GREGORAC - tenor
ROK KLOPČIČ - violina
ZDENKA NOVAK - klavir

Skladbe: Francka, Linhart, Beethovna, Debussyja, Sarasata, Srebotnjaka, Ukmarja, Papanopula in Duparca.

SLOVENSKO GLEDALIŠČE V TRSTU Kulturni dom

V soboto, 12. decembra ob 20.30 (Abonma Red A)

v nedeljo, 13. decembra ob 16. uri

Ludvig Holberg

JEPPE S HRIBA

komedija v petih dejanjih

v petek, 11. decembra ob 16. uri

v sredo, 16. decembra ob 16. uri

v četrtek, 17. decembra ob 16. uri

v petek, 18. decembra ob 16. uri

v soboto, 19. decembra ob 16. uri

Jančko Moder

KEKEC

(Dramatizacija povesti J. Vandota Kekec nad samotnim breznom)

Iz Goriške

Konec andrejevanja

Andrejev semenj, stoletna tradicija goriške dežele, se je praktično končal že včeraj. Nekateri stojnice in zabavišča so že začeli podirati. Vendar jih bo še dosti ostalo do prihodnjega ponedeljka.

Letošnji sejem je bil vsaj kar se tiče zabavišč bolj živahen kakor prejšnja neta. Saj je bilo po sredini mesta postavljenih kar štiriinosemdeset zabavišč, nekatera prav moderna in domiselna. Največji drenj je bil seveda na Travniku in v sosednih ulicah. Gostov je prišlo v Gorico že v soboto okrog 45 tisoč; enako tudi v nedeljo in ponedeljek. Na sejmišču, v trgovinah in javnih lokalih so pustili dosti denarja. Povsod so tudi vsi znali 'slovensko', celo komedijanti kje od Vicenze do Verone. Polne so bile tudi vinske pokuševalnice, čeprav so se prej njih razstavljalci kregali pod kakšno »barvo« naj točijo vino. Kljub temu so jo pač točili precej drago.

— o —

RODITELJSKI SESTANKI

Ravnateljstvo državnega učiteljsišča in gimnazije-liceja s slovenskim učnim jezikom v Gorici obvešča starše dijakov in dijakinj, ki obiskujejo te šole, da bo v nedeljo dopoldne

ob 10. uri roditeljski sestanek v šolskih prostorih.

Ravnateljstvo državnega strokovnega zavoda za trgovino s slovenskim učnim jezikom v Gorici obvešča, da bo prvi roditeljski sestanek v četrtek, 17. t. m., ob 18. uri na sežu šole v ulici Seminario 7, II. nadstropje.

PLANINSKA PROSLAVA

Slovensko planinsko društvo v Gorici obhaja letos dvojni jubilej. Minilo je šestdeset let, odkar je bilo društvo ustanovljeno. V fašistični dobi je bilo seveda ukinjeno in se je šele po končani drugi vojni spet obnovilo. V teh zadnjih petindvajsetih letih je razvilo živahno delovanje.

Obe obletnici, ustanovitve in obnovitve, bo društvo slovesno praznovalo v sredo 16. decembra oz 20.30 v prostorih kluba »Simon Gregorčič« na Verdijevem korzu 13.

Odbor vljudno vabi vse člane in društvene prijatelje k tej proslavi.

KONCERT OPERNIH SOLISTOV IZ LJUBLJANE

V nedeljo, 13. decembra ob 17. uri bodo v Katoliškem domu v Gorici nastopili prvaki ljubljanske opere Nada Vidmarjeva (sopran), Bogdana Stritarjeva (alt) in Rudolf Franci (tenor), ki jih bo spremljal pri klavirju prof. Hubert Bregant. Koncert prirepa SKPD »M. Filej« iz Gorice.

Spored nedeljskega koncerta je zelo pester in bo gotovo zadovoljil vse ljubitelje glasbene umetnosti, zlasti še solospela in opere. Prvi del obsega predvsem samospeve slovenskih in klasičnih skladateljev. Tu naj omenimo Jánka Ravnika, Josipa Pavčiča, Hrabroslava Volariča, Lucijana Marijo Škerjanca, Antona Lajovica. Vsi ti so pravi mojstri slovenskega umetnega samospeva in se po stilu uvrščajo v smeri, ki grede od romantike do ekspresionizma. Poleg teh so imena ruskih klasikov — Arenskega, Čajkovskega in Rahmaninova. Posebno slednja dva najbolje predstavljata rusko glasbeno umetnost od nove romantike do impresionistično pobarvanih smeri in sta znana tako v solistični kot tudi v simfonični glasbi.

Drugi del je posvečen izključno opernim melodijam. Spet najdemo med imeni skladateljev Čajkovskega z odlomki iz znane opere »Evgenij Onjegin« v ruskem originalu. Z raznimi arijami in dueti je na sporedu Giuseppe Verdi, eden od najbolj znanih opernih kompozitorjev prejšnjega stoletja. Poslušali bomo odlomke iz oper »Trubadur« in »Traviata«. Zelo priljubljen je tudi Giacomo Puccini, ki je v svojih lirčnih glasbenih delih ustvaril vrsto nesmrtnih melodij. Na sporedu nedeljskega koncerta so arije iz njegovih oper »Tosca« in »Turandot«. Od francoskih opernih skladateljev so na programu Camille Saint-Saens z arijo iz »Samsona in Dalile«, Charles Gounod z duetom iz »Fausta« in Georges Bizet z arijo iz vedno lepe »Carmen«.

Vsi nastopajoči so priznani slovenski solisti, ki so se močno uveljavili v domači in mednarodni javnosti. Zato bo tudi goriško slovensko občinstvo gotovo z veseljem pozdravilo njih nedeljski nastop in s tem tudi izpričalo svojo umetniško zavzetost.

Vstopnina je za odrasle 500 lir, za mladino pa 300 lir.

Štandrež

MIKLAVŽEVANJE — PREDAVANJE

Sveti Miklavž obiše vsako leto tudi štandreške otroke. Letos sta prišla kar dva. Eden je hodil po vasi, drugi je pa obiskal župnijsko dvorano, kjer ga je čakalo veliko število malčkov, pa tudi odraslih. Vsi so nestrpno čakali, kdaj bo začel Miklavž razdeljavati lepe in bogate darove, ki jih je prinesel s seboj za pridne in ubogljive otroke.

Otroci iz osnovne šole so tudi lepo pozdravili Miklavžev prihod. Podali so prav lepo igro v dveh delih, »Miklavževo darilo« in več deklamacij, primernih miklavževanju.

V torek osmega decembra je prosvetno društvo »Štandrež« priredilo dobro uspeli Bevkov večer. Profesor Dragotin Butkovič je orisal življenje in plodno literarno ustvarjanje pisatelja Franceta Bevka.

Nato je sledil film Kaplan Martin Čedernac, ki je povzet po istoimenskem Bevkovem romanu. Filmu, ki živo prikazuje boj duhovnika za ohranitev slovenske besede v Beneški Sloveniji pod fašistično strahovlado, so vsi navzoči napeto sledili.

PREDAVANJE SKAD

V okviru ciklusa »Vprašanja sodobnega človeka in naša stvarnost« bo priredilo Slovensko katoliško akademsko društvo (SKAD) iz Gorice, v četrtek, 17. decembra, v mali dvorani Katoliškega doma v Gorici predavanje »Psihijatrija in naš čas.« Govoril bo primarij dr. Jurij Zalokar, predstojnik psihiatrične bolnišnice v Begunjah. Začetek ob 20.30.

Farno življenje v Podgori

S prihodom novega župnika Mirka Mazore kaže, da se bo življenje v naši farni skupnosti poživilo. Sloveski in furlanski verniki so ga prav z veseljem sprejeli. Oboji podarjajo njegovo vnetost za verski razmah, točnost in gladko besedo pri pridiganju. Ze v nastopnem govoru je novi župnik poudaril, da bo skrbel za enotnost v fari, ki jo hoče natančno spoznati. Zato se bo ustanovil tudi cerkveni odbor. Sam pa bo najprej obiskal vse bolnike in vse hiše v župniji.

Tudi pevski zbor, ki ima osem in dvajset pevk in pevcev, se je pod požrtvovalnim vodstvom Mirka Špacapana na novo razživel. Za božič pripravlja latinsko mašo. K vajam hodijo pevci še dokaj pridno.

Reči bi morali še eno o našem mostu čez Sočo v Stražice, zaradi katerega se nam že vsi posmehujejo. Se sedaj ni mogoče čez ta most, ki še ni popravljen. Manjka še en podpornik. Na delu so pa po navadi samo trije delavci. Le ko je treba kje betonirati, delajo tudi ponoči. Kdaj bo ta »pašarela« končana, nihče ne ve. Niti oblastniki ali ljudski zastopniki, ki obljublajo, da bo končana do pomladi.

Drugače pa je gradbena dejavnost v Podgori še nekam živahna. Seveda le po zaslugi zasebnikov, ki si gradijo stanovanjske stavbe v spodnjem koncu okoli Attemsovega zemljišča.

STAVKA

V sovodenski tekstilni tovarni so delavci začeli v petek s stavkovnim gibanjem. V tej tovarni traja že dolgo časa spor med vodstvom in delavstvom zaradi odpuščanja z dela in krčenja delovnega urnika. Prejšnji mesec se je zdelo, da se bodo nevzdržne razme-

re nekaj izboljšale, ker so prišle obljube, da se bo mogla proizvodnja v tovarni dvigniti. Lastnikom tovarne je bila obljubljena od raznih strani tudi visoka denarna pomoč. Govori se o petsto milijonih lir. Vodstvo tovarne pa se še vedno izgovarja, da ima polna skladišča blaga, ki ga ne more spraviti na trg. Zato je skrčilo delovni urnik na 32 ur, seveda s primerno nižjo plačo delavcem.

V odgovor pa so ti zasedli tovarno. Vse tri sindikalne organizacije so izdale poseben proglas na oblasti in javnost ter zahtevajo, da se v tekstilnih tovarnah — začelo se je namreč tudi v Podgori — preneha z odpuščanjem in zmanjševanjem proizvodnje.

Deželni odbornik za industrijo Dulci je dal pobudo, da bi se delavci in tovarnarji sestali pri goriškem prefektu za ureditev zadeve.

Včeraj popoldne je sklical strokovni odbor posebno tiskovno konferenco v prostorih tovarne z namenom, da se širša javnost pouči o delavskih zadevah. Pripravlja se tudi protestna povorka po mestu.

MARIJINA AKADEMIJA

Na praznik Brezmadežne je priredila goriška mladina prav izbrano akademijo v Katoliškem domu. Udeležilo se je je dosti mladine in starejših gostov.

Po dveh uvodnih pesmicah mladinskega zbora je govoril Bernard Špacapan v okviru »Mladi govoriyo mladim« o ljubezni do bližnjega in izkazovanju dobrote revnemu sočloveku. Nato so peli še drugi zbori, med katerimi se je odlikoval mladinski zbor iz Doberdoba pod vodstvom živahne dirigentke. Vrstili so se še baleti, žive slike in enodejanka s prizori iz sodobnega življenja. Nekaj napovedanih zborov pa pri sicer lepo izvedeni akademiji ni nastopilo iz neznanih vzrokov.

Sovodnje

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Koncert okteta Gallus

Preteklo soboto je v okviru koncertov Glasbene Matice gostoval v veliki dvorani Kulturnega doma ljubljanski pevski oktet »Gallus«. Čeprav so si pevci za tržaški nastop izbrali pretežno ljudski program, vendar v veliki dvorani Kulturnega doma niso privabili pričakovanega številnega občinstva. Za tisto maloštevilno elito, sestavljeno največ iz stalnih obiskovalcev vseh koncertov, iz pevovodij in najbolj navdušenih pevcev, pa je bil spored, z izjemo Gallusovih motetov, precej nezanimiv. Program je bil sestavljen iz takoiimenovanega železnege repertoarja vseh kvalitetnih in manj kvalitetnih moških zborov; iz pesmi, ki so jih zbori peli že davno pred vojno, in iz pesmi, ki so bile skoro na vsakem sporedu v povojni dobi.

Vsekakor so najbolj zadovoljili prav Gallusovi moteti. Ti izvajalci ne stavljajo velikih zahtev v pogledu zvočnosti in intonacije; potrebna je le marljivost in vestnost, ki jo je oktet tudi dokazal s svojo solidno izvedbo. Nekoliko manj prepričljiva sta bila le zadnja dva (Virgines prudentes in Quam pulchra est), ki sta napisana za dvojni zbor. Oba kvarteta, v katera se je oktet razdelil, si namreč nista bila zvočno enakovredna. Med zanimivosti sobotnega koncerta moramo všteti tudi Merkujevo priredbo »Tama Sarte« in dve zanimivi Ježevi priredbi, s katerima se je koncert zaključil. Pretežni del sporeda pa so sestavljale splošno znane pesmi kot Foersterjev »Večerni Ave«, Mirkov »Na trgu«, Venturinijev »Nocoj pa oh nocoj«, Maškovi »Mlatiči«, Svarov »Moj očka«, Pahorjev »Pa se sliši«, Simonitičeve »Rezljanke« itd.

Pevci okteta imajo v celoti mehke in gibčne glasove, v skupnem petju so lepo zlitni in vsi glasovi med seboj uravnovešeni. Pri nekaterih solističnih napevih sta svojo muzikalnost in smisel za fraziranje pokazala baritonist in tenorist. Moramo pa pripomniti, da je bilo v skupnem petju skoro pri vseh pesmih opazno padanje v intonaciji. Sreča, da so bile na sporedu le kratke pesmi (vseh je bilo kar 24, pa koncert

kljub temu ni presegel običajne časovne mere), pri katerih stalno padanje niti ne utegne doseči nemogočih nižin. Kljub tej čisto pevsko tehnični pomanjkljivosti pa so pevci zadovoljili prisotne poslušalce. Saj so pokazali lepo naravno muzikalnost, prijetno obarvane glasove in precejšnjo dinamično izdelanost. *Ubald Vrabec*

Nova številka „Zaliva“

V zadnji, 24. in 25. številki revije »Zaliv« je napisal Rajko Trost članek o hrvaško-italijanskem pisatelju in javnem delavcu Niccolòju Tommaseu. Prevedenih je tudi nekaj odlomkov iz Tommaseovih razmišljanj o Dalmaciji, iz katerih se da sklepati, da se je čutil predvsem Dalmatince in potem šele kaj drugega. Ravno zato je lahko nihal med dvema narodnostima. Josip Merku je začel objavljati svojo zgodovinsko razpravo o takoiimenovanem »okolicaškem bataljonu«, ki je bil ustanovljen l. 1860 v Trstu. V zvezi s tem obširno in podrobno prikazuje tedanji politični položaj v Trstu in v Avstriji. Razprava se bo nadaljevala.

Irena Žerjal-Pučnik nadaljuje svojo obširno sodobno zgodbo »Tragedijca na grobljah«, ki se razpršača v roman, katerega šibkost je v tem, da je v njem premalo pravega dogajanja, mikavnost pa v tem, da zanimivo razmišlja o marsičem aktualnem, in pa v razkrivanju duševnosti in usode simpatične in miselno ter čustveno globoke mlade izobraženke. Z zanimanjem pričakujemo, kako bo razrešila njeno usodo. Lovro Brezar razglablja pod naslovom »Kaj, kje je tvoj brat?« o državi in totalitarizmu, pluralizmu in utopijah. Nevenka Mandič je prispevala pesem »Lišaji«, o »konkvistadorjih«, ki »svetišča naših bogov so oskrunili — v nobeni vodi ne bodo umili svoje umazanije.«

Objavljena so nadaljnja pisma Alojzija Resa Francetu Bevku, verjetno po pomoti tiskarskega škrata pa je izpuščeno ime Marijana Breclja,

SLOVENSKI AVTORJI V MADŽARŠČINI

Ugledna madžarska založba iz Budimpešte je pred kratkim izdala zbirko slovenskih novel v zelo lepi žepni izdaji. Med deli sta objavljeni tudi noveli Alojza Rebule »Deček od Missisipija« in Borisa Pahorja »Metulj na obešalniku«.

Bojan Adamič je priredil pred kratkim v Ljubljani jubilejni koncert svojega orkestra — Plesnega orkestra RTV Ljubljana. Orkester je dopolnil namreč srebrni jubilej — 25 let.

ki jih objavlja. Ivana Placer piše o »mrtvih vaseh« v Istri. Radoslava Premrl nadaljuje svoje zanimive spomine na svojega brata Janka-Vojka in o medvojnem dogajanju na Primorskem, iz katerih živo diha občutje tistega usodnega časa. Boris Pahor pa je objavil pod naslovom »Iz dnevnika« razmišljanja in komentarje k aktualnemu dogajanju. Franc Jeza odgovarja na recenzijo svoje knjige »Skandinavski izvor Slovencev« v prejšnji številki »Zaliva«, pod naslovom »Dokazi so, treba jih je le upoštevati«, Irena Žerjal-Pučnik pa je napisala pod naslovom »Ko razpadejo stebri« razmišljanja ob knjigi »Siti in lačni Slovenci«.

Iz »Dialogov« je ponatisnjena anketa o »južnotirolskem paketu in naši narodni skupnosti«, v kateri odgovarjajo na zastavljena vprašanja Ubald Vrabec, Alojz Rebuta, Boris Pahor in Drago Štoka. Objavljen je tudi radijski intervju z uredništvom »Zaliva«. Sledi še nekaj krajših stvari aktualnega ali polemičnega značaja.

Na splošno je ta številka »Zaliva« zelo zanimiva.

☆

MONOGRAFIJA O SREČKU KOSOVELU

Te dni bo izšla v zbirki »Kosovelove knjižnice« Monografija o Srečku Kosovelu. Sestavljavci so Stano Kosovel, Boris Pahor, Milko Bambič in to v prvem delu, Drugi del obsega še neobjavljena Kosovelova pisma, predavanje o prof. Ivanu Prijatelju in Kosovelovo črtico »Trst«.

POTOVANJE PO SKANDINAVIJI

VIATICUS

IXX.

Pred cerkvijo je stala skupinica vernikov in čakala na duhovnika, ki je prišel v družbi še drugega, starejšega. Spustila sta se v prijazen pogovor z ljudmi. Ker sta bila oblečena v značilno oblačilo skandinavskih pastorjev z belim čipkastim ovratnikom, sem se končno le prepričal, da sem bil pri protestantski službi božji. Zvedel sem, da imajo katoliki v Oslu cerkev svetega Olafa, toda za tisto nedeljo je bilo že prepozno, da bi šel tja, ker je bila precej oddaljena.

Isti dan sem si ogledal Norveški narodni zgodovinski muzej. Obisk tega muzeja je nepozabno doživetje. V velikih dvoranah so shranjene arheološke najdbe od najstarejših časov in iz vikinške dobe, pa tudi krasne zbirke norveške srednjeveške umetnosti, iz zlate dobe norveške zgodovine, ko so bili Norvežani politično in kulturno najmočnejši narod na severu. V nekaj urah si je sploh nemogoče vse ogledati. Ta kratek čas zadostuje le za počasen sprehod skozi dvorane. Z zani-

manjem sem si ogledal seveda zbirke orožja in orodja, urejene po stoletjih in dobah, posebno zbirke iz vikinške dobe.

V pritličju, takoj po vhodu, so razstavljeni kameniti bloki z napisi v runah, iz zgodnjega srednjega veka. Po večini gre za nagrobnike ali za druge spominske napise. Raziskave so pokazale, da so nastale runske črke pod vplivom grških črk, čeprav zelo samostojno in odlično prilagodeno nordijskim jezikom oziroma glasovom. Do nedavnega so mislili, da so si izmislili rune Goti, ki so živeli najbližje grško-rimskemu cesarstvu, v Ukrajini in v Romuniji, toda danes nordijski učenjaki tega ne trdijo več in menijo, da so nastale rune na severu. Za Norvežane in seveda tudi za Švede, Norvežane in Islandce — kajti runske napise je najti v vseh nordijskih državah — so to častiljivi spomeniki njihove davne zgodovine in kulture, pa tudi jezika, kajti runski napisi so ohranili nekatere najstarejše besede pranordijskega jezika.

Ko sem si v zgornjem nadstropju ogledo-

val bogate zbirke orožja iz predzgodovinske in vikinške dobe, sem odkril v neki vetrini meč, v katerega so bile vrezane rune, zraven pa listek, na katerem je bila napisana beseda, ki je bila vrezana v meč v runah. Glasi se »raunija« in norveško besedilo pojasnjuje, da je pomenila ta beseda pri davnih Vikingih oziroma še v dobi pred Vikingi nekaj takega kot tekmovalje. Kdor je hotel koga izzvati, da bi se šla merit, »ravnat«, kdo je spretnejši v orožju ali v čem drugem, npr. v kakšnem delu ali v teku, plezanju itd., je rekel, naj pride oni na »raunijo«. Seveda ta beseda močno spominja na slovenski izraz »ravno tak«, namreč kot nekdo drug, in na »ravnati se« po kom, biti tak ali se vesti tako kot kdo drug, nič slabše in nič boljše. Tudi pridevnik raven, ravno in glagol poravnati sta v sorodu z »raunijo«. Človeku je prijetno, ko sreča tako domačo besedo — domačo celo v grafični obliki — tako daleč v prostoru in času.

(dalje)

Znani slovenski hotelih v Rimu Vinko Levstik je bil v delegaciji Zveze italijanskih hotelov in turizma, ki je bila nedavno sprejeta pri predsedniku Saragatu. Bil je namreč izvoljen v vodstvo zveze italijanskih hotelirjev.

Sodobno kmetijstvo

Razvojne perspektive govedoreje v Italiji

Italijanski urad severnoameriške ustanove U.S. Feed Grains Council je v zadnjem desetletju v sodelovanju z različnimi ustanovami in organizacijami opravil pomembno raziskovalno delo o stanju govedoreje v Italiji, hkrati pa organiziral tudi vrsto študijskih potovanj za rejce in strokovnjake, povrh pa nudil strokovno pomoč tako pri pripravi načrtov in smotrnem urejenju hlevov kot tudi pri vodenju obratov. Pred kratkim je izdal rezultate svojih raziskovanj, ugotovitev in pogledov, ki niso ravno pozitivni za italijansko govedorejo.

Študija je zelo dobrodošla, saj je o tej proizvodni veji mnogo različnih pojmovanj, posebno glede bodočega razvoja govedoreje, kar je vplivalo tudi na živinorejsko politiko, ki je bila večkrat v očitnem nasprotju z zahtevami sodobnega gospodarstva. Nerazčiščena vprašanja zadevajo razvojne možnosti govedoreje, usmerjanje proizvodnje, ugotovitev ugodnih področij, optimalni obseg novih pobud, smotrnost posameznih načinov reje in pa ukrepe za čim učinkovitejšo vzpodbujanje govedoreje.

POVPRAŠEVANJE IN PROIZVODNJA

V zadnjih desetih letih je imela govedoreja odlične možnosti razvoja, saj je povpraševanje izredno naraslo. Domača proizvodnja bi lahko zadovoljila povpraševanje mnogo bolj, kot jo v resnici — približno za 53 odst. —, ko bi agrarno-ekonomska politika na tem področju šla vstrijc z naporom in zavzetostjo živinorejcev. Vsekakor so možnosti za nadaljnjo ekspanzijo govedoreje zelo rožnate, posebno če pomislimo, da ima Italija v Padski nižini najvažnejše koruzno področje v Evropi, kar konkretno predstavlja temelj področja za razvoj govedoreje. Povrh bi se tudi obrobna področja z ekspanzivno govedorejo lahko intenzivneje vključila v tok krepitve in širjenja italijanske govedoreje, ko bi le prišlo do korenitih sprememb na področju proizvodnje in oskrbe z močnimi krmili.

Študija, ki jo je izvedel U.S. Feed Grains Council, nakazuje rešitev, ki bi se opirala predvsem na domačo proizvodnjo in to s povečanjem proizvodnje govejega mesa, s širjenjem specializirane reje klavne živine in pa s povečanjem domače proizvodnje telet za pitanje z ustrezno rejo tipa »krava-tele«.

KRIKA DRŽAVNE ŽIVINOREJSKE POLITIKE

V posebnem poglavju je podan problem pitanja klavne živine. Dve sta oviri, ki zavirata razmah te dejavnosti: politika prispevkov in nagrad ter agrarni obratni kredit. Američani, ki so vajeni oceniti vsako pobudo s stališča ekonomskega računa, kritizirajo predvsem politiko, ki stremi po ne ravno funkcionalnih in cenenih napravah, saj obstoječi predpisi skoraj ne dopuščajo uporabe cenejšega materiala, povrh pa država podeljuje prispevke za popravilo hlevov, s čimer pa je težko doseči tisto funkcionalnost, ki bi bila dandanes nujno potrebna. Obratni stroški na glavo goveda znašajo v Italiji 14.000-18.000 lir za staje nad odprtjem, dosežejo pa tudi 150.000-200.000 lir za več ali manj domiselne izvedbe v popolnoma zaprtih hlevih s privezanim govedom.

Veliko število raznih izvedb kaže, da se premalo upošteva dejstvo, da lahko govedo oziroma tudi tele mirno živi v pol ali popolnoma odprtih hlevih. Razen v krajih, kjer kot npr. na Tržaškem, razsaja burja (toda slednje je vsaj na Tržaškem čedalje manj), bi se mirno lahko odpovedali zaprtim hlevom.

Izkušnje so namreč pokazale:

1. teleta in bikci trpijo bolj vročino kot mraz;
2. neprijeten je predvsem veter, toda s primernimi zidovi ali zelenimi varovalnimi pasovi se mu je moč ubraniti;
3. rejec naj bi postavljaj enostavne in cene hleve in naprave, ki bi jih lahko brez večje škode opustil ali uničil, ko bi slednje bilo zaradi proizvodne preusmeritve potrebno.

Študija svetuje, naj bi v Italiji posvetili več pozornosti opisani problematiki in poglobili raziskave predvsem v tej smeri, saj je na dlani, da predragi hlevi ne omogočajo znižanja proizvodnih stroškov.

TEDENSKI PREGLED DOMAČEGA ŠPORTA

ODBOJKA

BOR - FERRONI 3:0 (15:5, 15:7, 15:5)

Kot običajno je tudi tokrat Bor odpravil svojega nasprotnika z gladkim 3:0, čeprav nista nastopila niti Orel niti Starc. Svoj krtni nastop je doživel Može, ki je zadovoljivo rešil svojo nalogo. Igra sama na sebi ni bila zanimiva, saj je bila razlika med obema ekipama precejšnja. Veljakovi fantje so z dobrim napadom strli vsak odpor gostov, obramba pa je dobro delovala, četudi je bila malo zaposlena. Naši predstavniki lahko zdaj z zaupanjem pričakujejo še zadnji dve tekmi tega dela prvenstva, ko se bodo srečali s Celano in s še nepremaganim Pagninom.

LIBERTAS (Padova) - KRAS 3:0 (15:6, 15:8, 15:10)

Prvi nastop v C ligi je bil za Kras prava katastrofa. Precejšnje število navijačev, ki je spremljalo ekipo v Padovo, je ostalo razočarano, ne toliko zaradi gládkega poraza, kot zaradi nešportnega vedenja nekaterih kraških atletov. Res je sodnik Canciani, ki nam je dobro znan po svoji nesposobnosti, da vodi važnejše tekme, zakrivil marsikatero nepravilnost. Naši športniki pa se morajo zavedati, da je treba sodnikove odločitve mirno sprejemati, sicer škodujejo sebi, svojemu društvu in vsemu zamejskemu športu. Zgoničani so morda bili preveč gotovi zmage in ko so videli, da je Libertas dobro uigrana ekipa in da jim vse ne bo šlo po pričakovanjih, so izgubili živce. Obramba je odpovedala, napad pa sploh ni deloval; če temu dodamo še razburjenje, imamo lahko jasno sliko, kaj se je dogajalo na igrišču. Grda igra torej; še huje pa je, da je sodnik enega Kraševca izključil, drugega po opomnil. Ta nastop je treba čimprej pozabiti in predvsem s športnim vedenjem dokazati, da smo vredni nadaljevat s svetlimi tradicijami našega slovenskega športa.

NAMIZNI TENIS

Preteklo soboto in nedeljo se je v Milanu odvijal vsedržavni turnir v namiznem tenisu za veliko nagrado mesta Milan. Sonja Miličeva, predstavnica Krasa, je odnesla odlično tretje mesto v kategoriji mladink. S tem je mlada

NOVI NAČINI KRMLJENJA

Pogosta potovanja v ZDA so tudi italijanskim živinorejcem omogočila seznaniti se z najnovejšimi pobudami in najsoodobnejšimi tehnološkimi postopki. Dandanes predstavlja glavno prehrano silažna koruza. V Italiji pa le počasi opuščajo tradicionalno zeleno krmo, v obliki sena ali silaže in otrobe iz žitaric. Velja poudariti, da je moč z uporabo silažne koruze z dodatki beljakovinskih koncentratov in drugih cenenih surovin (posušene tropine, suha pesa, oranžne skorje itd.) znižati proizvodne stroške nasproti običajni uporabi zelene krme, žitaric in močnih krmil.

VZPODBUDA TUDI ZA NAS

Nakazana problematika utegne vzpodbuditi tudi naše živinorejce, saj srečujemo čedalje več novih hlevov, nekaj pomebnih pobud pa stoji prav pred uresničitvijo. V naših razmerah se glede krmljenja ne da veliko storiti (postaviti bi bilo treba silose, koruzo pa v celoti kupovati), mnogo pa pri zgradbah in napravah. Ne bi bilo odveč, ko bi se kak kmetijski strokovnjak v zimski sezoni strokovnih predavanj dotaknil teh vprašanj.

igralka še enkrat dokazala, da spada v sam vrh ženskega namiznega tenisa v državi.

Poleg Miličeve sta se turnirja udeležila tudi slovenska igralca Fabjan in Ukmar, ki sta branila barve Sokola. Fabjan je med mladinci, kjer je nastopilo nad 100 najboljših igralcev te kategorije v Italiji, zasedel odlično deveto mesto, potem ko je klonil le Rosiju, ki je nato zmagal. Ukmar pa je bil enajsti. Izgubil je proti Franchiniju, ki je bil na nedavnem državnem prvenstvu tretji. Taki nastopi naših predstavnikov so zelo pozitivni, saj na takih turnirjih seznanjajo širšo italijansko javnost s kakovostjo našega športa.

KOŠARKA

ZUCCHERI - BOR 45:45 (27:28)

Boru ni niti tokrat uspelo zmagati na tujem. Čeprav so Tržačani v prvem polčasu dohiteli domačine, so v drugem odpovedali, tako da so jih končno Bolonjčani, ki niso nepremagljivi,

(Nadalj. na 8. strani)

Iz Gorloe

»MIKLOVA ZALA«

Dramska družina prosvetnega društva »O. Župančič« bo nastopila z znano ljudsko igro »Miklova Zala« v dvorani pri »Zlatem pajku« to soboto zvečer ob 20.30 in v nedeljo ob 15.30 ter ob 20. uri.

Sobotna prireditev je posvečena predvsem štandreškemu občinstvu, nedeljska popoldanska goriški okolici, večerna pa meščanom.

V igri, ki se dogaja v časih prvih turških udarov na Koroško, nastopajo po večini domačini; prav tako tudi pri pevskem zboru in baletu.

Igro bo režiral Igor Marušič, član Primorskega dramskega gledališča iz Nove Gorice. Sodeluje tudi Stane Raztresen, član Slovenskega gledališča iz Trsta.

RADIO TRST A

F.J. * 61

S M R T V POMLADI

♦ NEDELJA, 13. decembra, ob: 8.00 Koledar; 8.30 Kmetijska oddaja; 9.00 Sv. maša; 9.45 Glasba za kitaro; 10.45 Za dobro voljo; 11.15 Oddaja za najmlajše: Z. Tavčar »Dvojčka Gad in Modras«. Tretji del; 11.35 Ringaraja za naše malčke; 11.50 Vesele harmonike; 12.00 Nabožna glasba; 12.15 Vera in naš čas; 12.30 Staro in novo v zabavni glasbi predstavlja Naša gospa; 13.30 Glasba po željah; 14.45 Glasba iz vsega sveta; 15.30 G. Weisenborn »Izvrševavec«. Radijska drama. Radijski oder; režira Kopitarjeva; 16.25 Recital pianista Krpana. Mozart: Fantazija v c molu; Schönberg: 6 skladb, op. 19; 17.30 Revija zborovskega petja. 1. del koncerta Zveze cerkvenih pevskih zborov s Tržaškega; 18.00 Miniaturni koncert; 18.45 Bednarik »Pratika«; 19.00 Lahka glasba; 19.15 Sedem dni v svetu; 19.30 Filmska glasba; 20.00 Šport; 20.30 Iz slovenske folklorne »Ljudske pesmi«, pripr. Kraševčeva; 21.00 Semenij plošč; 22.00 Nedelja v športu.

♦ PONEDELJEK, 14. decembra, ob: 7.00 Koledar; 7.30 Jutranja glasba; 11.40 Radio za šole (za srednje šole); 12.00 Pianist De Vita; 12.10 Kalamova: »Pomenek s poslušavkami«; 13.30 Glasba po željah; 17.20 Za blade poslušavce: Disc-time; 17.35 Vaše branje; 17.55 Ne vse, toda o vsem; 18.15 Umetnost; 18.30 Radio za šole (za srednje šole); 18.50 Deželni skladatelj. Vrabec: Uvertura-Suita. Tržaški komorni orkester vodi Vidali. Vrabec: Mala suita. Izvajata flavtist Pahor in čembalistka Slama; 19.10 »Odvetniik za vsakogar«; 19.15 Zbor Monte Cauriol; 19.30 Revija glasbil; 20.00 Sportna tribuna; 20.35 Glasbene razglednice; 21.00 Romani, ki so vplivali na zgodovino; 21.20 Romantične melodije; 21.50 Slovenski solisti. Hornisti Falout, pri klavirju Bertoncelji.

♦ TOREK, 15. decembra, ob: 7.00 Koledar; 7.30 Jutranja glasba; 11.35 Šopek slovenskih pesmi; 11.50 Violinist Pacchiori in njegov ansambel »Modern Gipsy«; 12.10 Bednarik: »Pratika«; 13.30 Glasba po željah; 17.20 Za mlade poslušavce: Plošče za vas — Novice iz sveta lahke glasbe; 18.15 Umetnost; 18.30 Komorni koncert; 18.45 Jazz kvintet Bassa-Valdambrija; 19.00 Otroci pojó; 19.10 E. Cevc: Preproste stvari: »Zibelka«; 19.25 Zbor »S. Kosovel« iz Ronk vodi Komelova; 19.45 Glasbeni best-sellerji; 20.00 Šport; 20.35 Gershwin »Porgy and Bess«, opera.

♦ SREDA, 16. decembra, ob: 7.00 Koledar; 7.30 Jutranja glasba; 11.40 Radio za šole (za I. stopnjo osnovnih šol); 12.00 Saksofonist Papetti; 12.10 Brali smo za vas; 13.30 Glasba po željah; 17.00 Tržaški mandolinisti ansambel; 17.20 Za blade poslušavce: Ansambli na Radiu Trst; 17.35 Slovarček sodobne znanosti; 17.35 Jevnikar: »Slovenščina za Slovence«; 18.15 Umetnost; 18.30 Radio za šole (za I. stopnjo osnovnih šol); 18.50 Zbor Kapele sv. Justa vodi Radole; 19.10 Higiena in zdravje; 19.20 Jazz ansambli; 19.40 »Beri, beri, rožmarin zeleni«; 20.00 Šport.

♦ ČETRTEK, 17. decembra, ob: 7.00 Koledar; 7.30 Jutranja glasba; 11.35 Šopek slovenskih pesmi; 11.50 Trobentač Alpert; 12.10 Družinski obzorik; 13.30 Glasba po željah; 17.20 Za mlade poslušavce: Disc-time; 17.35 Kako in zakaj; 17.55 Ne vse, toda o vsem; 18.15 Umetnost; 18.30 Umetniki in občinstvo, pripravlja Pertot; 19.10 Pisani balončki; 19.30 Izbrali smo za vas; 20.00 Šport; 20.35 I. Tavčar: »Janez Sonce«.

♦ PETEK, 18. decembra, ob: 7.00 Koledar; 7.30 Jutranja glasba; 11.40 Radio za šole (za II. stopnjo osnovnih šol); 12.10 Stanovanjska kultura in oprema skozi stoletja; 13.30 Glasba po željah; 17.20 Za mlade poslušavce: Govorimo o glasbi; 18.15 Umetnost; 18.30 Radio za šole (za II. stopnjo osnovnih šol); 18.50 Sodobni slovenski skladatelji. Ramovš: Koncert za klavir in ork. Orkester RTV Ljubljana vodi Prevorsek. Solist Šivic; 19.15 Božič v cerkvenem koledarju; 19.25 Moški vokalni kvartet vodi Vrabec; 19.35 Novosti v naši dispoteki; 20.00 Šport.

♦ SOBOTA, 19. decembra, ob: 1.00 Koledar; 7.30 Jutranja glasba; 11.35 Šopek slovenskih pesmi; 11.50 Veseli motivi; 12.10 Kako bomo preživeli božične praznike; 13.30 Glasba po željah; 14.45 Glasba iz vsega sveta; 15.55 Avtoradio - oddaja za avtomobiliste; 16.10 Operetni odlomki; 17.00 Znami pevci; 17.20 Lepo pisanje; 17.30 Za mlade poslušavce: Sobotni sestanek, pripravljata Sferza in Filipčičeva; 17.50 Moj prosti čas; 18.15 Umetnost; 18.30 Nepozabne melodije; 19.10 Pod farnim zvonom župne cerkve v Oblici; 19.40 Zbor »F. Prešeren« iz Kranja vodi Lipar; 20.00 Šport; 20.50 N. Godini: »Skrivnost rumene sobe«.

Namreč, da bi jim prikazal zgodovinsko dogajanje čimbolj življenjsko in tako, da bi jim čimveč ostalo v spominu in da bi imeli čimveč razumevanja za preteklost ter da bi se od nje kaj naučili za lastno življenje. Načela življenjskosti sem se seveda držal tudi pri svojih razlagah zemljepisa. Skušal sem vam dati ključ za razumevanje tistega, kar se je dogajalo, se dogaja in se bo še dogajalo na svetu. Storil sem, kar sem največ mogel v tem pogledu...«.

»Zato smo vas imeli tudi radi in smo vas cenili, gospod profesor.«

»Vem. A zato me je pogosto še bolj bolelo srce, da sem se moral držati učnih programov in učbenikov, namesto da bi vam prikazoval stvari tako, kakor sem jih sam videl in razumel. Programi in učbeniki pa so bili izdelani po določenih političnih težah. In vi veste, kakšen režim je vladal takrat, ko ste vi obiskovali gimnazijo.«

»Vem. Diktatura.«

»Ja. Diktatura kralja Aleksandra. In če nisem hotel izgubiti službe, sem moral predavati tisto, kar je bilo predpisano, četudi bi vam bil rad predaval drugače, predaval tako, kakor sem mislil. Kljub temu sem skušal vritiniti — vtihotapiti, bi lahko rekel — čimveč tistega, kar sem nosil v duši, čimveč tistega, kar sem smatral za resnico, v nasprotju z uradnimi težami diktatorskega režima, ki pa so na žalost do zdaj ostale skoro iste. Ne vem, če ste to opazili, a res je bilo tako.«

»Mislim, da smo vsaj nekateri to občutili in smo vam bili hvaležni,« je rekel Tine.

Profesor je spet pomolčal in potegnil iz pipe. Potem je uprl oči v Tinetov obraz.

»Ste se kdaj zavedli, da v učbenikih zgodovine, iz katerih ste se učili, niti enkrat ni bil natisnjen izraz slovenski narod?«

»Ne.. tega nisem opazil,« je rekel Tine začuden.

»In vendar je bilo tako. Če še imate doma tiste zgodovinske, pa tudi zemljepisne učbenike, se lahko prepričate, in če bi se bil jaz držal

učnega programa, ki je bil izdelan v Beogradu, bi iz mojih ust vsa leta vašega šolanja med urami zgodovine in zemljepisa ne bil slišal besed slovenski narod. Jaz sem ju uporabljal, kot veste. Vendar pa nisem mogel učiti tistega, kar bi bil rad in kar bi bil po svoji vesti moral. Toda imel sem družino in končno mora človek živeti...«

Spet je pomolčal in molčal je tudi Tine.

»Poglejte, kako naj bo zavedna generacija mladih izobražencev, ki ne bi smela v vseh osmih letih gimnazijskega študija nikdar slišati iz ust profesorjevih besed slovenski narod, vedno spet pa trditev, da slovenskega naroda ni, da smo Slovenci samo del jugoslovanskega naroda, torej naroda, ki ga sploh ni, ki živi samo v sanjah in načrtih nekaterih ljudi, ljudi, ki so jim predvsem važna oblast in njihovi osebni interesi. Gotovo se tudi še spominjate, da ste morali trgati iz beril Cankarjeve spise?«

»Ja. To so mi danes oponašali tudi oni v krčmi.«

»No, vidite, naši ljudje, naši kmetje le niso tako brezbržni, kot bi si kdo mislil. Dejstvo je to, daži Tine, da naših ljudi nihče ne vzgaja k narodni zavednosti in k moralnemu odločanju, mnogi pa so se trudili, dolga leta trudili, da bi jim zamorili narodno zavednost. Kaj hočete danes od takega naroda? Kaj lahko pričakujete od njega? Da se bo bojeval za slovenstvo, ki so ga izdajali in zatajevali tisti, ki bi jim morali biti za vzgled zavednosti? Ali da bodo pretili kri za državo, v kateri životarijo v večnih krizah in zaostalosti, kot naši kmetje, ali trpe najhujše pomanjkanje, kot haloški vinarji? Kdo more to pričakovati in zahtevati od njih?«

»Toda potem nas bo kot narod konec, profesor.«

»Bojim se, da nas bo, če bodo Nemci pridrli tudi k nam in če bodo zmagali v vojni, do katere bo po mojem mišljenju gotovo prišlo. Reši nas lahko le čudež, Tine. Le čudež,« je ponovil. (dalje)

TEDENSKI PREGLED DOMAČEGA ŠPORTA

(nadaljevanje s 7. strani)

v zadnjem delu igre nadkrihili. V delno opravičilo lahko omenimo, da je v Bologni manjkal Ambrožič. Larkovič pa se še ni vrnil v pravo formo. Poleg tega mislimo, da ni mlađa Borova ekipa še dovolj izkušena in dovolj vere v svoje moči. To je zlasti očitno pri takih tekmah na tujem in kadar je ekipa okrnjena. Prepričani pa smo, da bo prof. Mari znal viliti tudi dovolj samozavesti našim fantom, ki nam bodo pripravili še marsikatero presenečenje.

NOGOMET

AQUILEIA - VESNA 1:1 (1:1)

Po zamenjavi trenerja je Vesna v I. kategoriji odnesla točko iz Ogleja, kjer imajo eno najmočnejših ekip te skupine. Križanom je to vtilo novega upanja in zagona; kar jim bo gotovo še pomagalo v dolgem boju za obstanek v tej ligi.

GIARIZOLE - PRIMORJE 0:2 (0:1)

Primorje je prišlo do prve zmage prav na tujem. Proti predzadnjemu na lestvici so Prosečani zaigrali precej neurejeno in njihovo zma-

go je treba pripisati prišebnosti Verginelle, ki je razumno izkoristil zmedo nasprotnikove obrambe, ter Germaniju, ki je zaokrožil rezultat, po lepem predlošku Lipotta. Primorju manjka torej še skupne igre, da bi lahko popravilo svoj položaj na lestvici.

BREG - ZARJA 2:2 (1:1)

Pred velikim številom navijačev sta se v nedeljo v Bazovici srečali ekipi Brega in Zarje v boju za prvo mesto na začasni lestvici. Igra ni razočarala gledalcev in priča smo bili premoči zdaj ene zdaj druge ekipe. Po koncu srečanja je torej stanje na lestvici ostalo neizpremenjeno; moštvi imata enako število točk, čeprav je Zarja odigrala tekmo manj in je nekoliko na boljšem. Lepo je, da se v tej skupini borita za napredovanje v II. ligo prav dve domači moštvi.

Ostali fizidi:

ROIANESE - OLIMPIJA 1:0 (1:0)

AUDAX - PRIMOREC 3:1 (0:0)

VIANI - PRIMORJE B 1:1 (0:0)

DEMACORI - DEVIN-ŠTIVAN 1:1 (0:0)

PORTUALE - VESNA B 2:0 (0:0)

ketna